

KUNNSKAPSKILDER SOM VITNER TIL BEHOV

ved bruk av registerdata

Kilder

Bruker-
Plan

Bruker-
profiler

Tiltak og
tjenester

NAPHAs forskingskonferanse
Petter Dahle
Faglig rådgiver NAPHA
Trondheim, 3. oktober 2019

Sundhedsloven av 1860
stadfestet at «Opmærksomhed»
skulle rettes mot «Stedets
Sundhedsforhold, og på hva
derpaa kan have Indflydelse»

GJESTKJØPØRMISJONEN
Beretning

om
**Fante- eller Landstrygersfolket
i Norge.**

Bidrag til Kundskab om de laveste Samfunds-
forholde.

Af
Eilert Sundt,
Kand. i Theol.

Andet Udgav.

• Christiania, 1852.
Trykt hos J. Chr. Abelssteb.

Kilder

Statistics Norway

> STATISTIKK > FORSKING > INNRAPPORTERING > OM SSB > MITT SSB

Forside fra Statistisk sentralbyrå (SSB) om Sjukeheimar, heimetenester og andre omsorgstenester.

STATISTIKKBANKEN

Sjukeheimar, heimetenester og andre omsorgstenester

EAA Landet

	2018
Brunto driftsutgift til tilbud til personer med rusproblemer (1000 kr)	2 603 979
Brunto driftutg. til tilbud til personer med rusproblemer pr. innb. 18-66 år (kr)	789,4
Netto driftsutg. til tilbud til personer med rusproblemer (1000 kr)	2 175 619
Netto driftutg. til tilbud til personer med rusproblemer pr. innb. 18-66 år (kr)	639,9
Andel netto driftsutgj. til tilbud til personer med rusproblemer (prosent)	16,3
Antall årsverk av psykiatriske sykepleiere (årsverk)	2 420,6
Årsverk av personer med videreutdanning i psykisk helsehelse (helse og sosial) (antall)	4 566,2
Årsverk av personer med videreutdanning i rusarbeid (helse og sosial) (antall)	1 559,8
Nyinflyttede med psykiske lidelser (antall)	1 338
Nyinflyttede som er rusmiddelmisbrukere (antall)	841
Nyinflyttede rusmiddelmisbrukere med en psykisk lidelse (antall)	804
Antall vedtak om kjøp av tiltak til rusmiddelmisbrukere av aktører utenfor kommun per 19 000 innbyggere 18-64 år (antall)	2,3
Antall vedtak om kjøp av tiltak til rusmiddelmisbrukere av aktører utenfor kommun per 19 000 innbyggere 18-64 år (antall)	1,5

Generellstatistik av Tiltak til rusmiddelmisbrukere tilbørt i 2017-2018 til personer med psykiske lidelser og rusmiddelmisbruk - etter endelig utredning vedtakene

Tilbøring

	2018
1. veldtak om	5 326
2. veldtak om	3 400

Itning

	2018
1. veldtak om	18
2. veldtak om	19
3. veldtak om	20
4. veldtak om	21
5. veldtak om	22
6. veldtak om	23
7. veldtak om	24
8. veldtak om	25
9. veldtak om	26
10. veldtak om	27
11. veldtak om	28
12. veldtak om	29
13. veldtak om	30
14. veldtak om	31
15. veldtak om	32

Fylket ligger signifikant bedre enn landet som helhet
Fylket ligger signifikant dårligere enn landet som helhet
Fylket er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
Fylket er signifikant forskjellig fra landet som helhet
Ikke testet for statistisk signifikans
Verdien for landet som helhet
Variasjonen mellom fylkene i landet

Detaljert informasjon om folkehelseutfordringen i Trøndelag.

Folkehelsebarometer for Trøndelag

Ungdata 2019 Nasjonale resultater
Anders Bakken

Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid 2018:
Årsverk, kompetanse og innhold i tjenestene

Solveig Osborg Ose
Silje L. Kaspersen
Marian Adnan
Eva Laiščemo
Jorid Kalseth

SINTEF

AMMENLIGNING AV NIVÅ I KART

Vilverdi: Antall brukere per 1 000 innbyggere

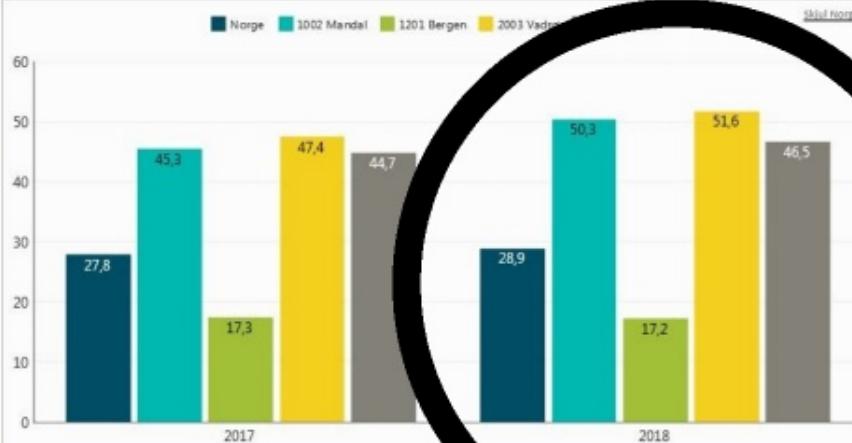
Periode: 2018

Kommunalt pasient- og brukerregister

Talverdi: Antall brukere per 1 000 innbyggere
Enheter: 2003 Vadso, 5028 Melhus, 1002 Mandal, 1201 Bergen

År: 2017, 2018

Sted	År	2017		2018	
		Antall brukere	Antall brukere pr 1000 innbyggere	Antall brukere	Antall brukere pr 1000 innbyggere
Norge		93 893	27,8	98 148	28,9
► 1002 Mandal		436	45,3	482	50,3
► 1201 Bergen		3 214	17,3	3 212	17,2
► 2003 Vadso		182	47,4	193	51,6
► 5028 Melhus		452	44,7	476	46,5

Tjenestetype

Helsestjenester i hjemmet, Omsorgsbolig, Annen b...

Funksjonsnivå

Lite/avgrenset bistandsbehov, Middels til stort bist...

Aldersgrupper

18-49 år, 50-66 år

Genre

Kontinuerlig, Bistand, Helsestjenester i hjemmet, O...

NULLSTILL FILTERVALG

Om sida

Denne siden gir deg mulighet til å sammenligne antall brukere for en kommune med andre kommuner og landet.

Tallene gjelder for kommunale helse- og omsorgstjenester rapportert i IPLOS-meldingen til

Kart og figur viser antall brukere per 1000 innbyggere. Tabellen nederst viser også antall brukere.

Antall brukere refererer til antall tjenestemottakere gjennom året.

Funksjonsnivå er basert på siste funksjonsvurdering per år.

Mer informasjon [her](#)

Personvern

Verdier som inneholder eller baserer seg på mindre enn 5 er skjult.

KONTAKTINFORMASJON:
e-post: helseregistre@helsedir.no

Forekomstdata innen rus- og psykisk helsearbeid

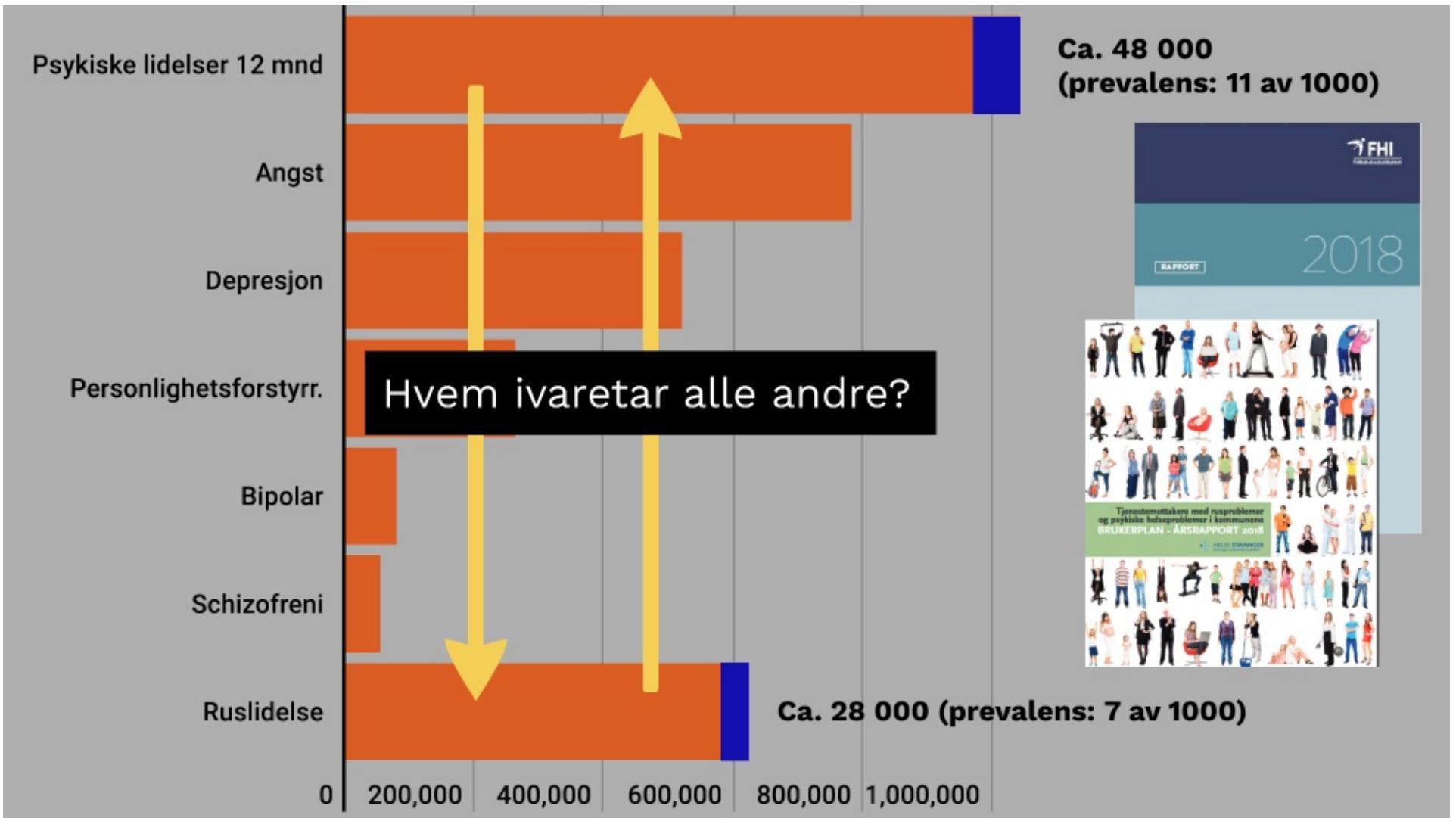
Lovverket har tradisjonelt vært tjenesteorientert

NB! Rus og psykisk helse omtalt som egne målgrupper i helse- og omsorgsloven

Det finnes mange kilder, men få opplysninger direkte knyttet til målgruppene kommunene jobber med

Kommunene har ulike tradisjoner for hvordan man driver systematisk kartleggingsarbeid

Selvhjelp

Uformell hjelp og bistand

Primærhelsetjenester

Lokalbaserte
psykiske
helse-
tjenester

Psykiatriske
tilbud i
sykehus

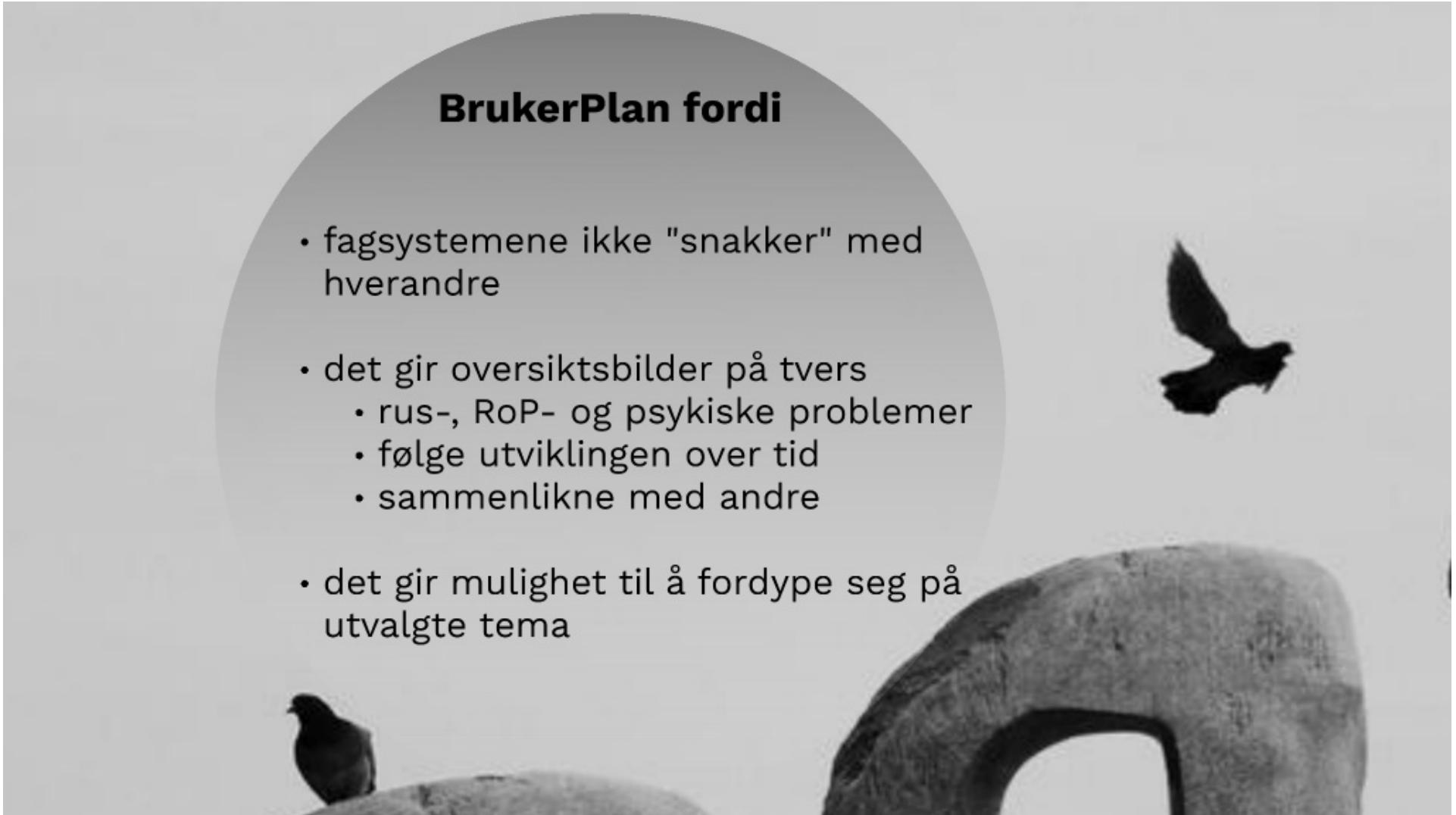
Langtidsopphold
og spesialiserte
psykiatriske
tilbud i
sykehus

Optimal organisering av psykiske
helsetjenester (WHO, 2005)

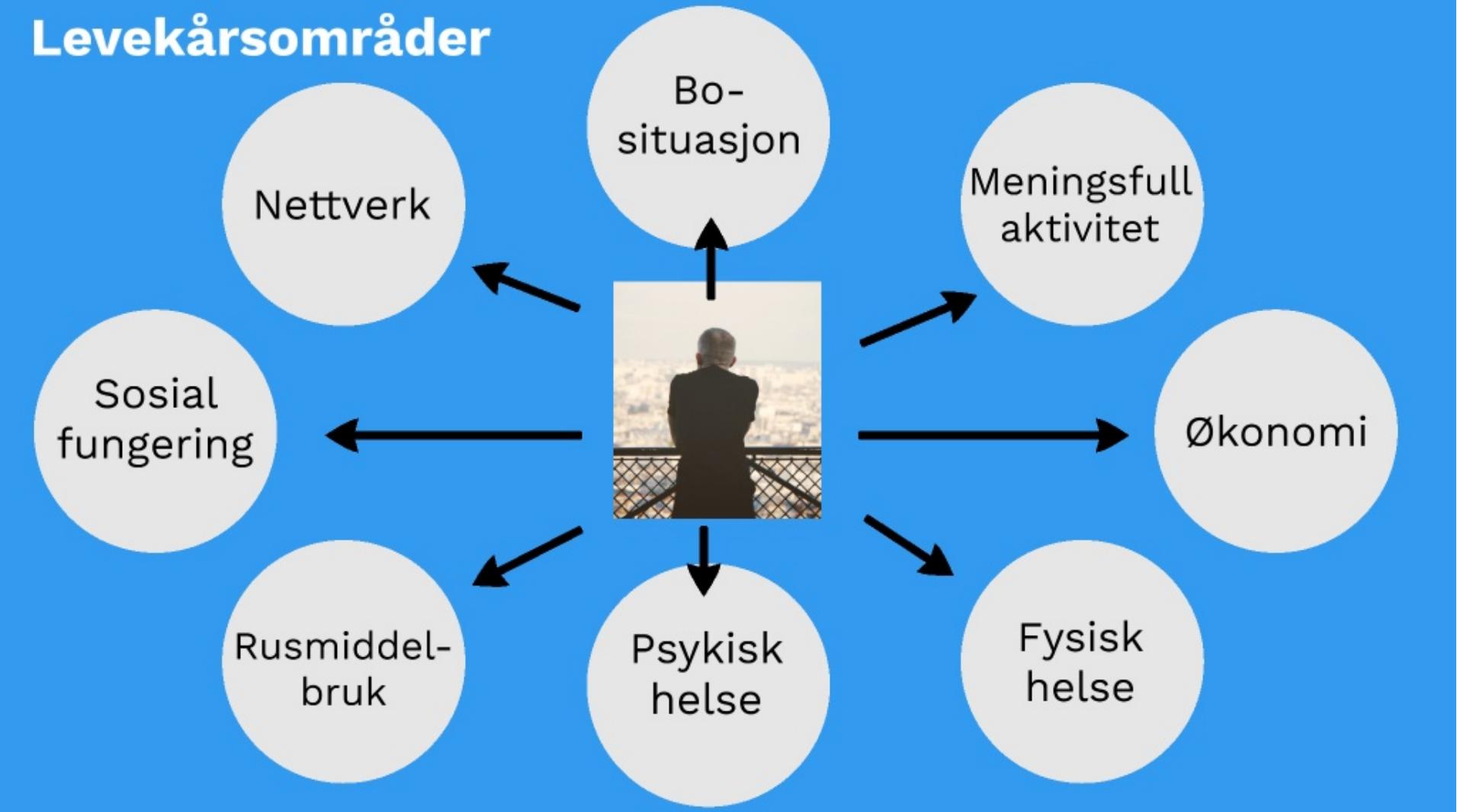

BrukerPlan fordi

- fagsystemene ikke "snakker" med hverandre
- det gir oversiktsbilder på tvers
  - rus-, RoP- og psykiske problemer
  - følge utviklingen over tid
  - sammenlikne med andre
- det gir mulighet til å fordype seg på utvalgte tema

Levekårsområder

Målgruppekategorier

Rusproblemer

Rus- og psykiske
problemer

Psykiske
problemer

Ca. 5300 personer (8 % av alle kartlagte)

Mildere RoP

Alvorlig RoP

Ca. 5000 personer

Mildere PP

Moderat PP

45 % av alle kartlagte

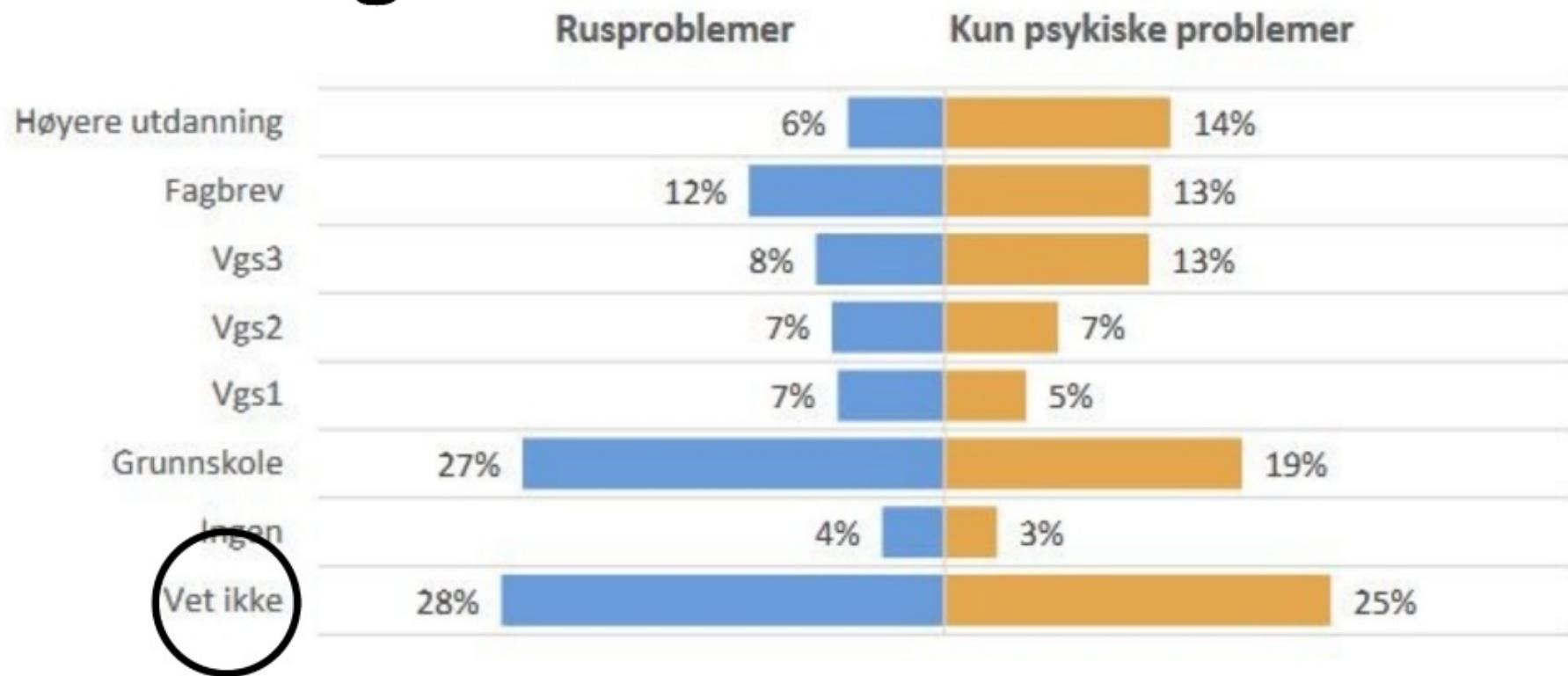
Alvorlig PP

Aldersfordeling

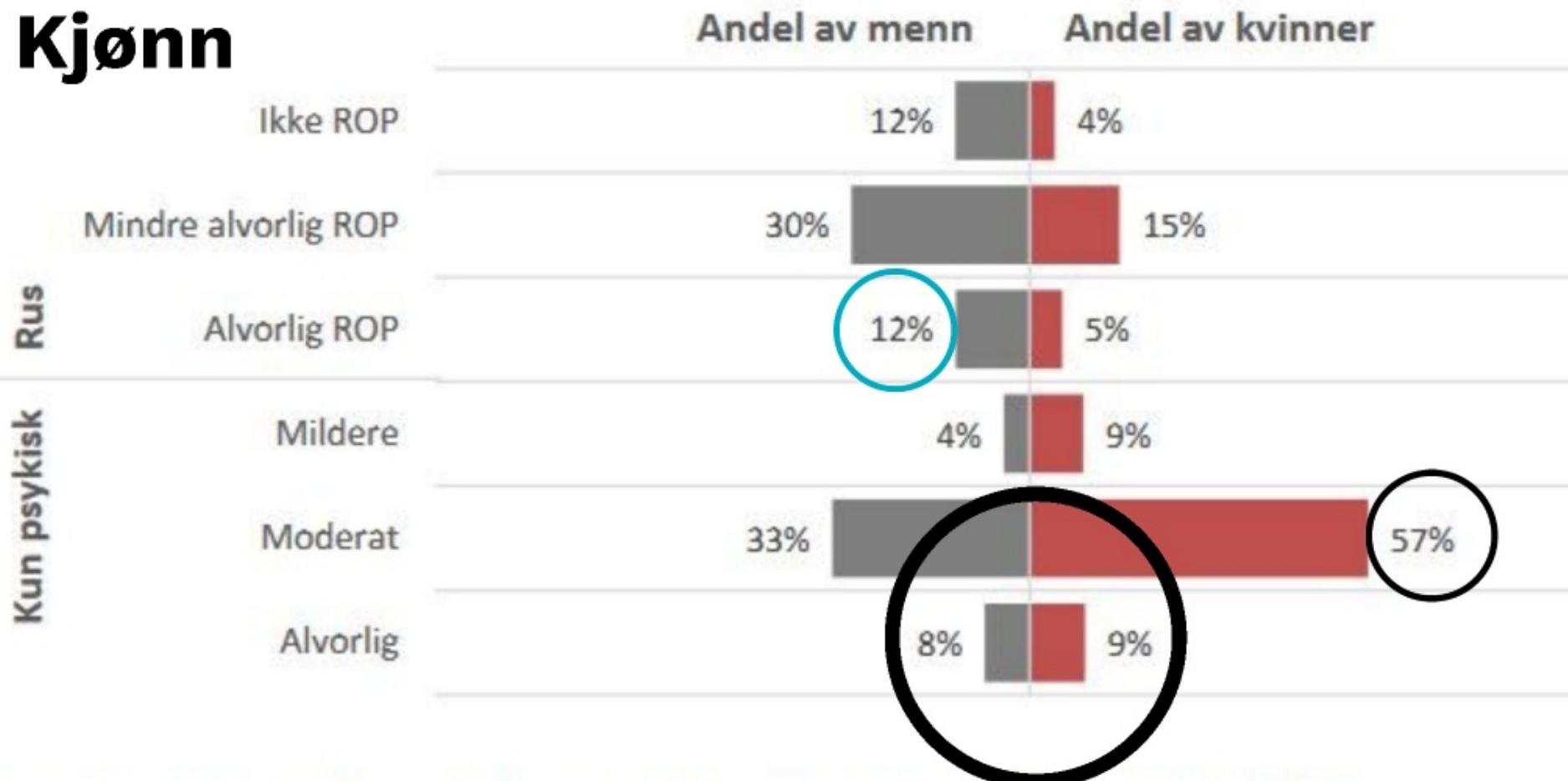
Figur 5. Aldersfordelingen blant mottakere med rusproblemer ($N = 23\ 762$) eller kun psykiske problemer ($N=35\ 463$) i BrukerPlan sammenlignet aldersfordelingen i befolkningen for hele landet ($N = 4\ 166\ 612$).

Utdanning

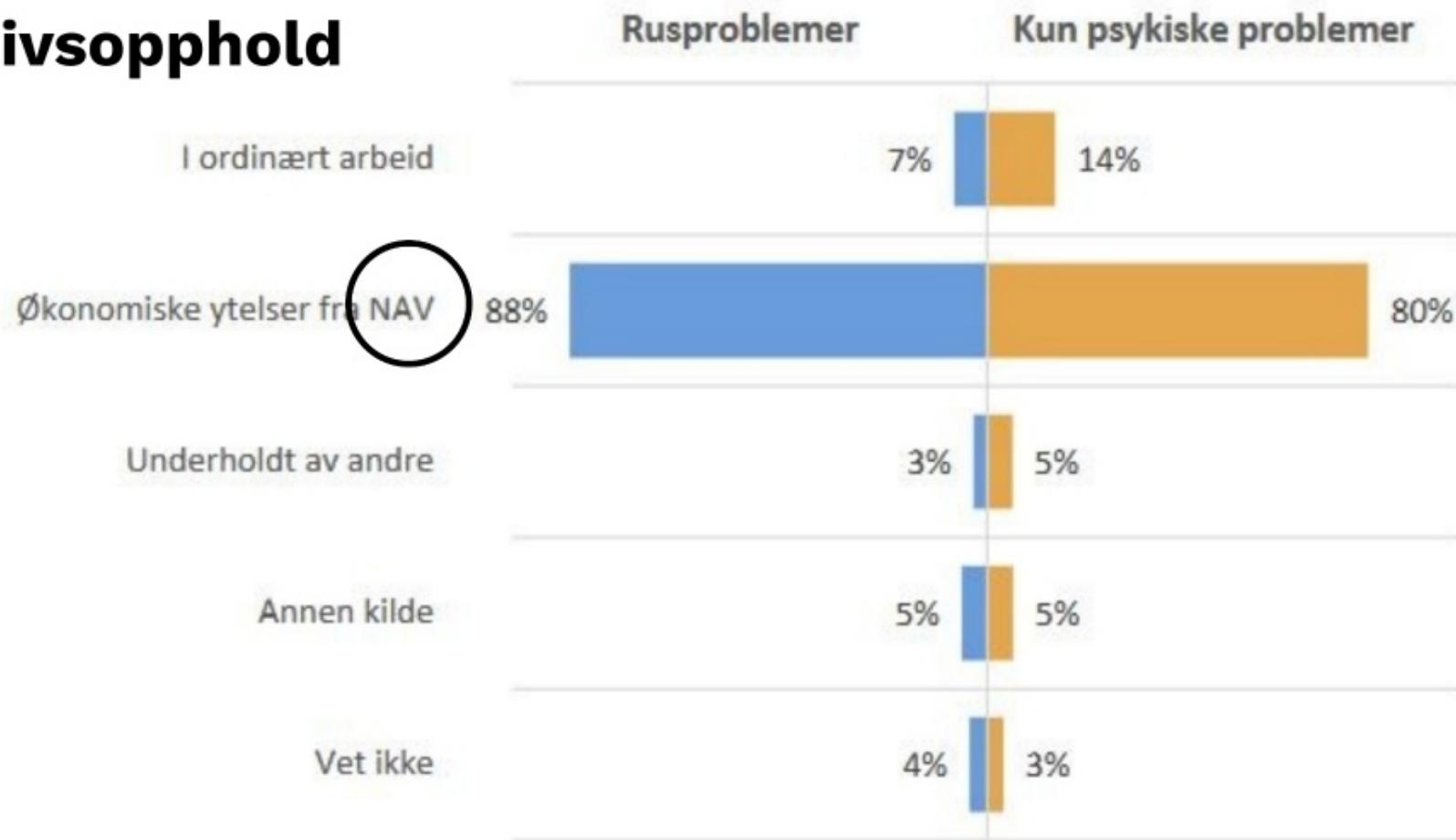
Figur 6. Mottakere med rusproblemer (N= 23756) eller kun psykiske problemer (N= 35 462) etter høyeste fullførte utdanningsnivå⁷.

Kjønn

Figur 4. Kategorier etter andel av menn (N= 30 176) og av kvinner (N= 29 049).

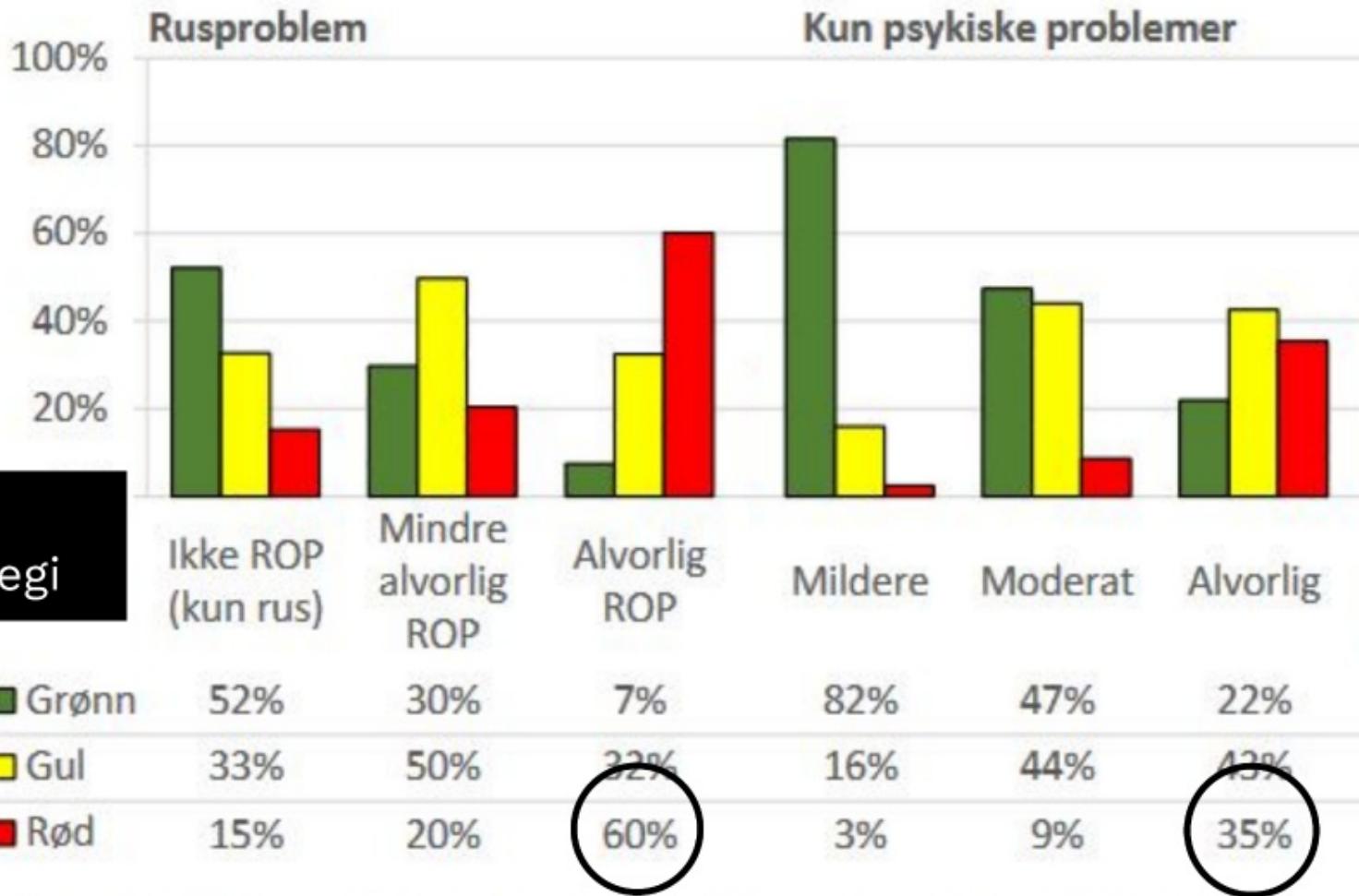
Livsopphold

Figur 12. Kilde til livsopphold. Prosentandeler av mottakere enten rusproblemer (N = 23 762) eller kun psykiske problemer (N = 35 463),

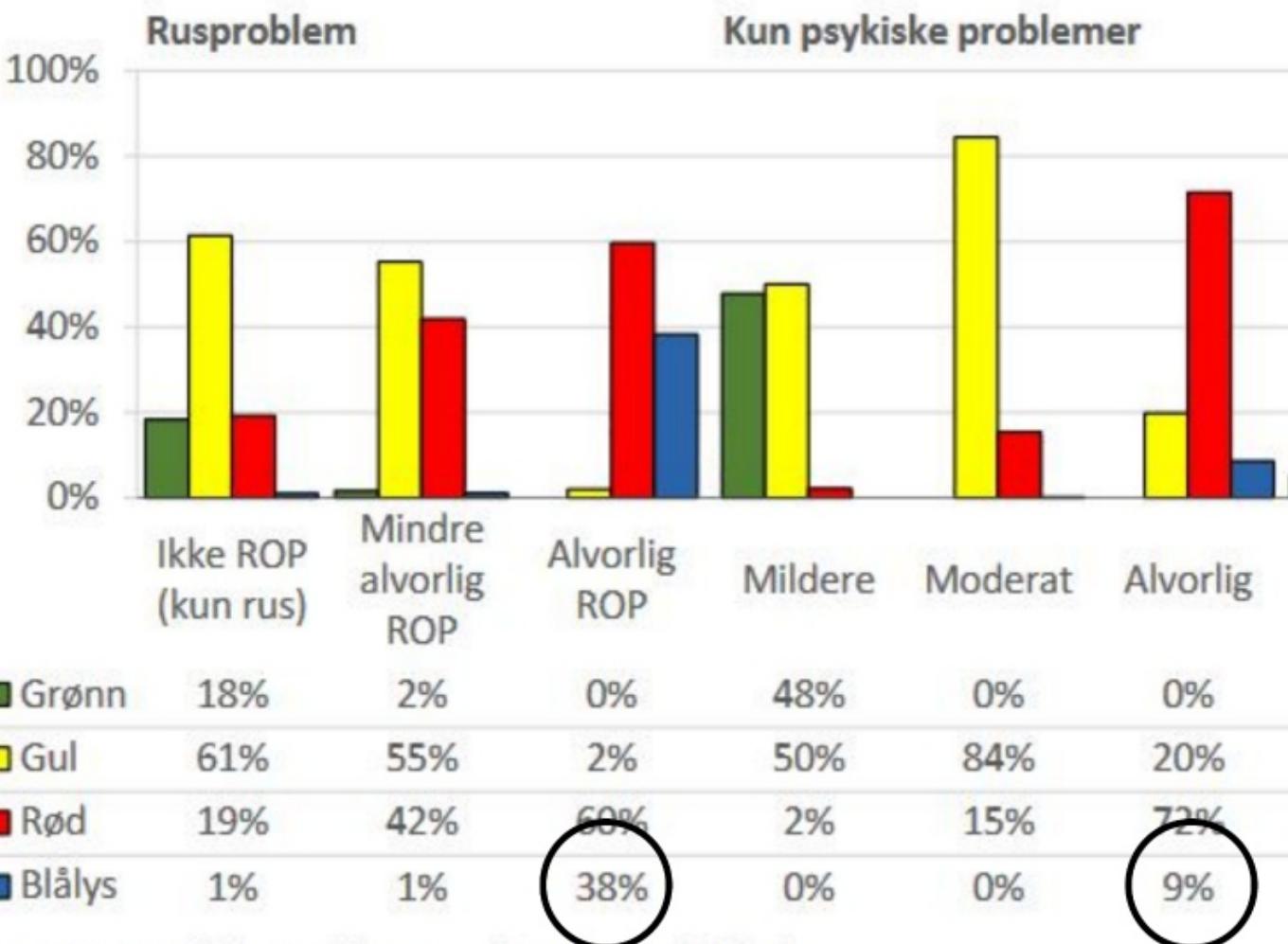
Meningsfull aktivitet

De fleste driver aktivitet i egenregi

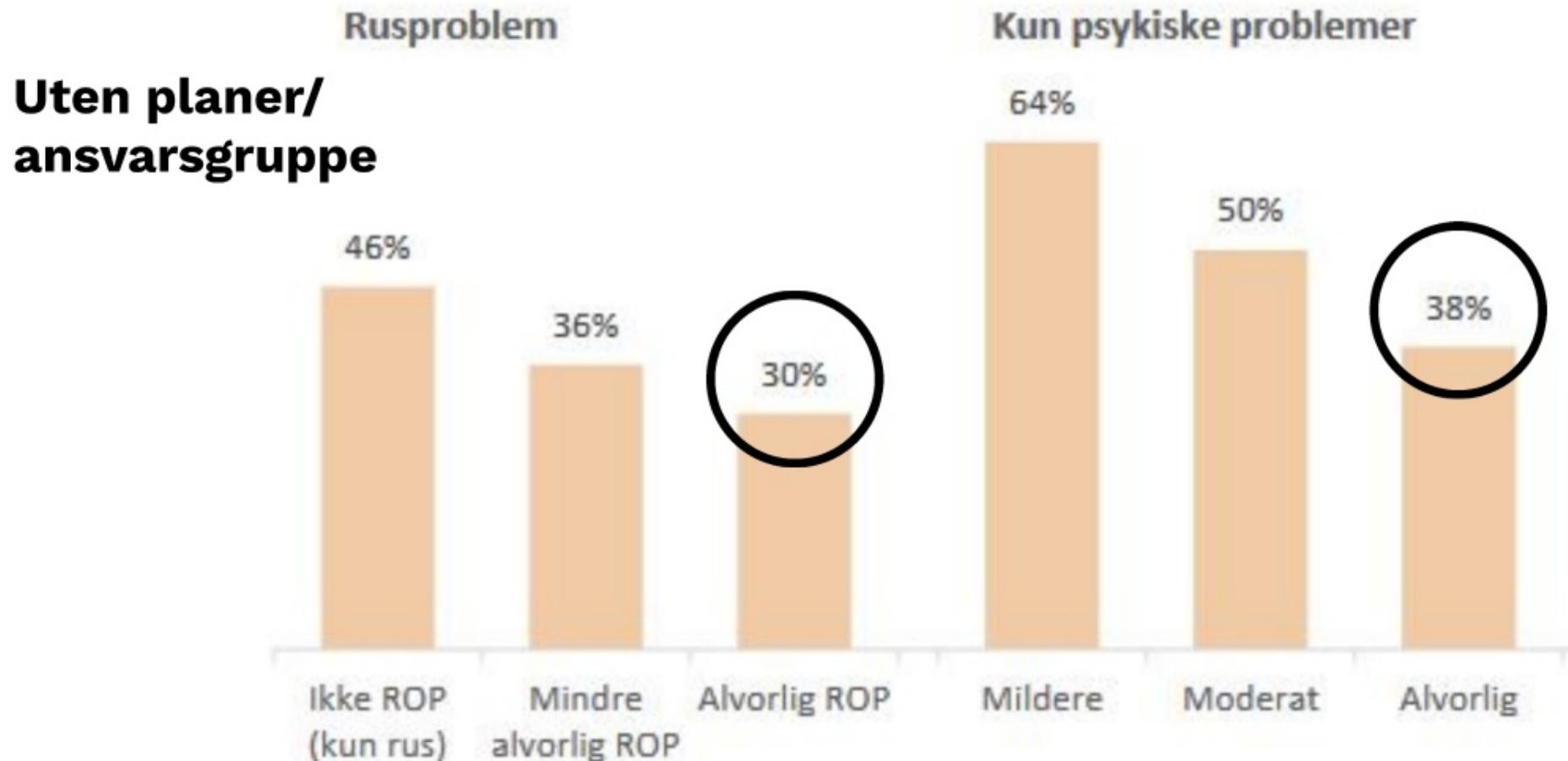

Figur 9. Levekårsområde meningsfull aktivitetskategori. (N = se Tabell 9).

Samlet levekårsindeks

Figur 22. Levekårsindeks etter kategori. (Mll 9).

Figur 27. Andel mottakere uten planegruppe. (N= se Tabell 9)

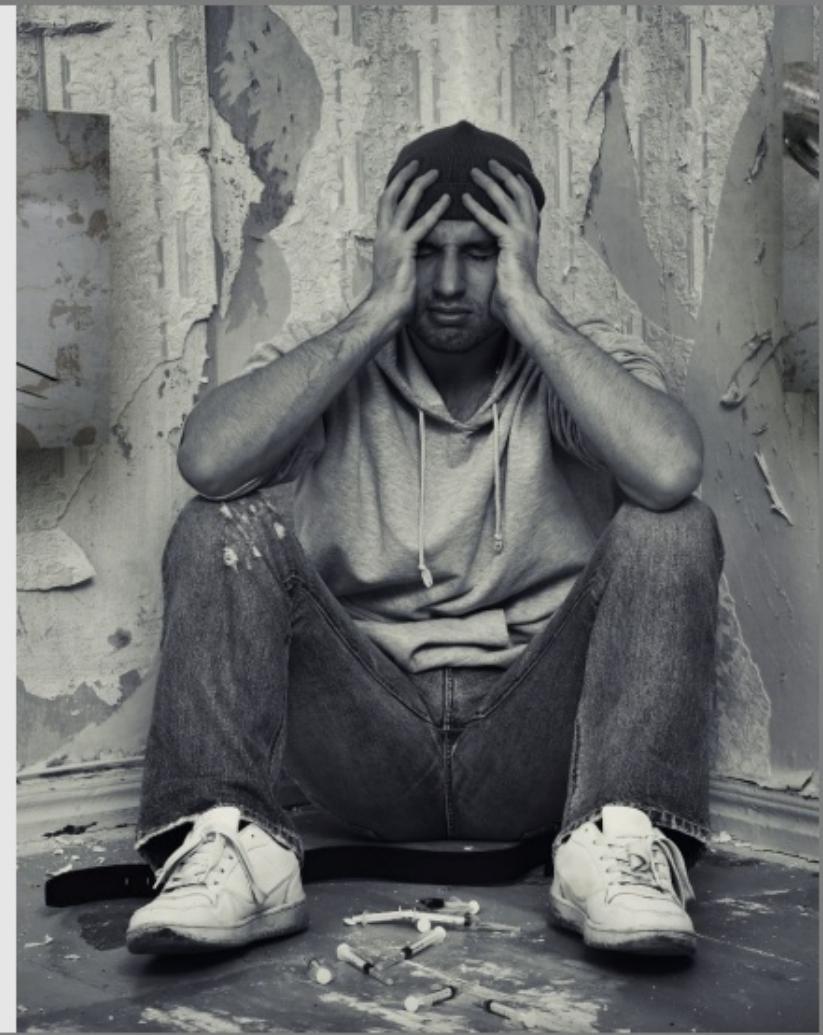

Profil - bruker med psykiske problemer

Kvinne i 40-årene med alvorlige og langvarige psykiske problemer. Ufør pga dette. Leier kommunal bolig. Stabil økonomi og bosituasjon. Relativt god fysisk helse. Ikke i ordinært arbeid, men sysselsetter seg mest på egen hånd. Få fritidsinteresser. Begrenset kontakt med andre og lite sosialt nettverk. Ensom. Ivaretar daglige gjøremål ganske bra, men trenger hjelp og støtte i vanskelige perioder.

Profil - bruker med alvorlige RoP-problemer

Mann midt i livet. Ruset seg siden tenårene - hatt psykiske problemer like lenge. Nærmet grenseløs bruk av rusmidler; alkohol, cannabis, sentralstimulerende rusmidler og illegale legemidler. Betydelig risiko for overdose. Sliter med angst, depresejon, traumer og konsentrasjonsvansker. Kognitiv svikt og atferdsproblemer. Lav utdanning og uten ordinær arbeidserfaring. Mottar uførepensjon, men søker innimellom økonomisk sosialhjelp. Gjeld og trøblete økonomi. I perioder bostedsløs. Kontakt med etablerte rusmiljø, men lavt på rangstigen. Lite kontakt med egen familie.

Profil - ung bruker med tiltakende problemer

Ungdom i slutten av tenårene. Økende psykiske vansker. Mye indre uro. Problemer med søvn, konsentrasjon og hukommelse. Isolerer seg sosialt. Dropped ut av skolen og tap av tidligere interesser. "Mistet seg selv".

- Levekårsindeksen er betydelig bedre for de yngste mellom 16-17 år
- Høyere forekomst av selvmordsproblematikk fram til 24 år

Hva forteller kartlegging om brukernes levekår?

Over 80% har psykiske problemer som varer i mer enn 3 år

Over halvparten av de med milde psykiske problemer har problemer som varer i mer enn 3 år

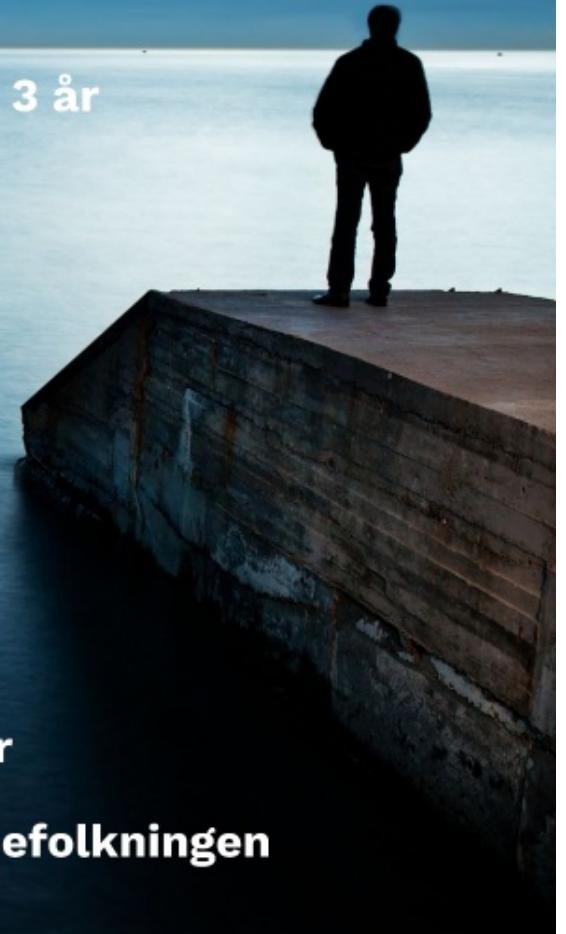
Skårer dårligst på levekårområdene rusmiddelbruk, psykisk helse og meningsfull aktivitet

4 av 5 brukere har hovedinntekt gjennom NAV

De fleste sysselsetter seg gjennom egenaktivitet

Nesten hver 5. bruker med antatte kognitive problemer

Høyere grad av selvmordsproblematikk enn resten av befolkningen

Kunnskapsbasert praksis

Kompetansebehov i kommunene.

BARN_AV_PÅRBRENDE
UNGE_VOKSNE ETIKK_VERDIER_RELASJON PERSONLIGHETSFORSTYRRELSE

AUTISME PAKKEFORLOP FUNKSJON_HJELPEBEHOV

FIT TRAUMER KOGNITIV_TERAPI UTSKRIVNINGSKLARE

UTVIKLINGSHEMMEDE

ROP MINORITETSHELSE

ELDRE PIK JUSS BOLIG LOKALMILJO

ANGST SAMTIDIGE_TJENESTER SOMATIKK BRUKERPLAN RECOVERY GRUPPETILBUD

MESTRING_AV_HVERDAG FERDIGBEHANDLET FLEKSIBILITET

AMBULANTE_TILBUD BRUKERMEDVIRKNING KOMPETANSEKARTLEGGING

Målgrupper:

1. **Alvorlig RoP**
2. Innvandrere/minoriteter
3. Eldre
4. Unge voksne
5. Utviklingshemmede
6. Barn av pårørende

Organisering/samhandling:

1. Pakkeforløp
2. Utskrivningsklare
3. Samtidige tjenester
4. Hospitering
5. Ferdigbehandlet

Kompetansebehov

Helse og tilstand:

1. **Traumer**
2. Angst
3. Autismus
4. Personlighetsforstyrrelser
5. Somatikk

Metoder/verktøy:

1. **Kartlegging hjelpebehov**
2. Kognitiv terapi
2. Bruk av FiT
3. Anvende BrukerPlan

Annet:

1. Opplæring av ufaglærte/vikarer
  2. Juss - uten vedtak
  3. Juss - samtykkekompl?
  4. Etikk, verdier, relasjon
  5. Psykologer i kom.
- Kompetansekartlegging

Handlingsarena:

1. **Mestring av hverdagsliv**
2. Ambulante tilbud
3. Boligsosialt arbeid
4. Gruppetilbud:

Mestring av hverdagsliv...

Hva blir vektlagt av brukerne?

- Økt verdighet
- Bedre dager
- Færre nedturer
- Mer sosial kontakt
- Arbeid og meningsfulle aktiviteter
- Orden på økonomi
- Mindre rusing
- Bedre helse

Godimer 2005

Selvhjelp

Uformell hjelp og bistand

Hva gir **bedre helse** og **mindre rusing**?

- terapi og behandling?
- stabil bosituasjon?
- meningsfullt arbeid?
- sosial kontakt?
- et godt miljø?

helsetjenester

te

Hva er økt **verdighet**?

Hvem gir dette?
Hvor finnes
verdigheten?

Skal helsevesenet løse alt dette?

Hvor finnes **bedre dager, arbeid, mer sosial kontakt** og **orden på økonomi**?

Optimal organisering av psykiske
helsetjenester (WHO, 2005)

ttsida i
sykehus

Trenger vi flere helsetjenester eller trenger vi annen tenkning?

- Sykdomsbegrepet rommer stadig mer
- Helserelaterte ytelsoner gjør at folk må ha helseproblemer for å få dem
- Nye helsetjenester skaper etterspørsel
- Hva gjør vi når tjenestene ikke virker?

10-90-REGELEN (Wildavsky 1977):

"Det er bare 10 % av folks helseproblemer helsetjenesten kan gjøre noe med (selv). De resterende 90 % må løses utenfor helsetjenesten ved at folk får bedre livsstil og ved bedring av de generelle livsvilkårene."

